

מסורת הש"ס

6) שנת קה: (מוספתא פ"ג), 3) (נמשע ליה להש"ס דמיירי אפי' בלית כש"כ כ"ח חוס' בשנת שס ד"ה דמינא], 4) (נב"ע"י למאן], 7) (נמונת לב: ע"ש], 8) (ז"ל רב סקלא], 1) (נ"קן לב: ז"ב כב:], 4) (ז"ל לרז], 10) (ז"ל ה"י], 5) (דכל דרז בל"י שריו בלא עון], 11) (ושפיה לגן], 12) ומנין אף על הממוס מ"ל וכפר אדמתו עמו עיין בילקוט חלק 3 ב"סוף רמז תתלג וע"י בפרש"י לא גרס כדליתא במתנות והוסף וז"י שיהי בלחץ בלא לקבויה ע"ש], 13) (עין שם בתוס' ד"ה אסור לישן], 14) (סוף בלתיס ובמתנות פ"ג],

הגהות הב"ח

6) נב' (נמשע ליה קמיה. ז"ב פירוש הייתי משמש לפניו:)

גיליון הש"ס

נב' מילתא דלריביה לא ס"ל און ניקום נב"ב. עיין בנב' קמח דף ז' ע"א תד"ה אלא שבנינו:

מוסף רש"י

וכפ כדא אארעא. כפה כד על הארץ, ואותיב ספר תורה עילוייה. והניח מ"ת עני, לפי שהיה ס"ת מונח עליו, ולא היה רואה לשבט פה המטה (מתנות לב:).

טפה ליה אבוה בסנדליה. הכהו על סנדלו, ל"א בעט בסנדלו (ב"ק רב): 14: הכהו על סנדלו בתקל דרך שמוק, כשם שמכין למי שאיננו משבט (ב"ב כב:).

רבינו חננאל

ואמר ר' ירמיה, ובלבד הראויין להתאבל. אוקימנא למתני, באדם שאינו חכם, ולא כשר, ולא היה עומד בשעת יציאת נשמה. אבל בחכם ובכשר הייב לעולם אע"פ שלא היה שם, דתניא, חכם שמת הכל חיוביין עליו כקרבנו, הכל קורעת הכל חולצין והכל מברין והכל עומדין ברחבה. ואי אדם כשר הוא אע"פ שאינו חכם חיוב, דתניא, מפני מה בניו ובנותיו של אדם מתים כשהן קטנים, מפני שלא בכה והתאבל על אדם כשר, שכל הבוכה ומתאבל על אדם כשר, מוחלין לו על כל עונותיו. ואי עומד על המת בשעת יציאת נשמה חיוב, דתניא, ר' שמעון בן אלעזר אומר העומד על אדם בשעת יציאת נשמה נשמה חיוב לקרוע, למה זה דומה לספר תורה שנשרף, שחיוב לקרוע. כי נח נפשיה דרב ספרא לא קרעו רבנן עליה, אמרו לא גמרינן מיניה, אמר

גב' לספר תורה. דתורה קרויה נר שנאמר (משלי ו) כי נר מנורה ותורה אור ונשמה נקראת נר דכתיב (שס ב) נר ה' אלהים נשמת אדם: **שמעטסיה צפומין**. והוי כמאן דגמרינן מיניה: **מאי דהוה הוה**. הואיל ללא קרעו בשעת מיתה מו לא קרעי: **למקרע לאלתר**. בלא הספד: **לאוטווי ס"ס אפורייה**.

ולומר קיים זה מה שכתוב בזה: **לא הוה נפיק פוריא מבנא**. דזוטור הוה צבא: **מפוריא לפוריא**. לתמו במטה אחריתא קטנה שתלא דרך הפתח: **אל עגלה חדשה**. אותה עגלה ששיגרוהו פלשמים בה ובאותה עגלה הביאו דוד מצית אבינדב לעיר דוד: **פרום צבא**. שצרו הפתח והרמיצוהו: **בנל גרמה לו**. שאין שכינה שורה בחוץ לארץ: **טפה ליה אבוה**. רב סקלא צסנדלא טטפה לו לרב נחמן על סנדלו כחכם שגוגע על רגל חצירו צחשא כדי שלא ישמעו העומדים סביב מטמו דרב הונא. ע"א הכהו צסנדלו: **לא סטרוד עלמא**. לא תטרם צקושיט: **שהיה צב**. כלומר הוה שעמא הוה ולא יומר. ויש אומרים שהיה צב צארץ ישראל שטרחה עליו רוח הקודש: **כי אסקוה להסס**. לארץ ישראל לקוצרו שלל העס היושב בה נשוא עון" כדליתא צכתובות (דף ק"א).¹⁰: **ללווי רישין**. דלדס חשוז היה והוה לן צושט ללווי רישין: **ואסי להכא**. דסצורין שהו חיי: **שלדו**. גופו קיימת יולאין: **לא סיימוה קמיה**. דשלדו הוה קיימת: **רב הונא ריבץ סורה**. כדלמרי' פרק שני רייני גזירות (צכתוב דף ק:).

כי קיימי רבנן מקמיה ומנפלי גלמייהו מכסי ליה ליומא צאצאק: **רבי חייא ריבץ סורה**. כדלמרינן צבצב מניעט (דף פ"ה): **אלא עבדי ליה לתורה דלא תשתכח מישראל: מאן מעייל ליה**. מי ילך להכניסו לקצורה אלל רבי חייא: **איסהפיכא ליה רלועה דתפילין**. השחור צפניס דרלועה שחורה נראה צמוץ הלכה למשה מסיני: **איבעית**. נצעת ונפחד: **וקפיס לארונא**. דרב הונא לקמיה עמודא דנורא דלא ליזקיה: **כי**

גב' לפרק שליש וכן נראה כי נר מנורה ותורה אור ונשמה נקראת נר דכתיב (שס ב) נר ה' אלהים נשמת אדם: **שמעטסיה צפומין**. והוי כמאן דגמרינן מיניה: **מאי דהוה הוה**. הואיל ללא קרעו בשעת מיתה מו לא קרעי: **למקרע לאלתר**.

גב' ואפי' חכם והתניא ⁶ * **חכם שמת הכל קרוביו הכל קרוביו סלקא דעתך אלא הכל כקרוביו** = הכל קורעין עליו = והכל חולצין עליו = והכל מברין עליו ברחבה לא צריכא דלאו חכם הוא ואי אדם כשר הוא ה חיובי מיחיוב למיקרע דתניא מפני מה בניו ובנותיו של אדם מתים כשהן קטנים כדי שיבכה ויתאבל על אדם כשר ויתאבל ערבונא קא שקיל מיניה אלא מפני שלא בכה והתאבל על אדם כשר וי שכל הבוכה ומתאבל על אדם כשר מוחלין לו על כל עונותיו בשביל כבוד שיעשה לו דלאו אדם כשר הוא אי דקאי התם בשעת יציאת נשמה חיובי מיחיוב דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר ⁷ ו העומד על המת בשעת יציאת נשמה חיוב לקרוע למה זה דומה לספר תורה שנשרף ה שחיוב לקרוע דלא קאי התם בשעת יציאת נשמה כי נח נפשיה דרב

וכף כדא אארעא ואנח עליה ספר תורה. ונראהלדלפילו הספר תורה מונח בצבזה ממנו לא שרי מדללא אומצוה לספר תורה בצבזה ממנו וכן פירשמי צמנחות צפרק הקומץ רצה (דף 33:) ⁸ ושם הארכתי:

ורבי חייא ריבין תורה וכו'. והקשה צתוספות הרצ דמשמע צירושלמי ⁹ שרצ הונא מת קודס רבי חייא דלמר ליה לרבי חייא ארונו צא והכא משמע שרבי חייא מת קודס רב הונא ונראה לי דרב הונא אחר היה ואותו צצימי רבי חייא אין זה רב הונא תלמידו דרב ע"כ ומיהו קשה צירושלמי קאמר צעודא דהכא רב הונא ריש גלותא ולפי הענין של הירושלמי היה משמע דוקפיה ר' מגא לארזניה דרב הונא כדי שלא יהא יושב אלל הגדיקים והכי איתא צפי' רבינו חננאל דרב הונא ריש גלותא: **חכם ביון שהחזיר פניו**. פירושהכס שמת כיון שהחזיר פניו אותו שקרע וגרסינן אפילו חכם שקרע על החכם כיון שהחזיר פניו שולל לללמר דמשוס כנודו של חכם הקורע המירו דגנאי הוה ללאת צבגד קרוע ולא נהיר': **שפטו**

ספרא לא קרעו רבנן עליה אמרי לא גמרינן מיניה אומר להו אבוי מי תניא הרב שמת חכם שמת תניא ועוד כל יומא שמעתתיה בפומין כבי מדרשא סבור מה דהוה הוה אומר להו אבוי תניא חכם כל זמן שעוסקין בהספד חיובין לקרוע סבור למיקרע לאלתר אומר להו אבוי תניא ¹⁰ חכם כבודו בהספידו כי נח נפשיה דרב הונא סבור לאותובי ספר תורה אפורייה אומר להו רב סדא ¹¹ מילתא דבחייה לא סבירא ליה השתא ליקום ¹² (ליה) ליעבד ליה דאמר רב תחילפא ¹³ אנא הויתיה לרב הונא דבעי למיתב אפורי' והוה מנח ספר תורה עליה וכף כדא אארעא ואתיב ספר תורה עילויה אלמא **קסבר** ¹⁴ אסור לישב על גבי מטה שספר תורה מונח עליה לא הוה נפיק פוריא מבבא סבור לשלשולי דרך גנין אומר להו רב סדא הא גמירנא מיניה ¹⁵ חכם כבודו דרך פתח סבור לאשנויי מפוריא לפוריא אומר להו רב סדא הכי גמירנא מיניה ¹⁶ חכם כבודו במטה ראשונה דאמר רב יהודה אומר רב מגינן לחכם שכבודו במטה ראשונה שנאמר ¹⁷ וירכיבו את ארון האלהים אל עגלה חדשה פרום בבא ואפקוה פתח עליה רבי אבא ראויה היה רבינו שתשרה עליו שכינה אלא שבבל גרמה ליה מתיב רב נחמן בר ¹⁸ סדא ואמרי לה רב חנן בר סדא ¹⁹ היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים ²⁰ טפח ליה אבוה בסנדליה א"ל לאו אמונא לך לא תיטרוד עלמא מאי היה שהיה כבר כי אסקוה להתם אמרו ליה לר' אמי ולר' אסי רב הונא אתי אמרו כי הוינן התם לא הוה לן לדלווי רישין מיניה השתא אתינן הכא אתא בתרין אמרו ²¹ (ליה) ארונו בא ר' אמי ור' אסי נפוק ר' אילא ור' חנינא **לא נפוק איכא דאמרי רבי אילא נפק ר' חנינא לא נפק דנפק מאי טעמיה דתניא ארון העובר למקום עומדים עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים דלא נפק מאי טעמא דתניא ארון העובר למקום למקום אין עומדין עליו בשורה ואין אומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים, אוקימנא בששלדו קיימת, אבל אין שלדו קיימת לא. יירושלמי בתחלת משקין תני ליקוטי עצמות אין אומרים עליהן קינים ונהי ולא ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים, ואלו הן ברכת אבלים מה שאומרים בבית הכנסת, אלו הן תנחומי אבלים מה שאומרים בשורה, אבל אומרין עליהן דברי קילוסין. אמרי מנתייה גבי ר' חייא, שריבץ תורה כמות. אמרי' מאן נעייליה, אמר ר' חגא**

לא נפוק איכא דאמרי רבי אילא נפק ר' חנינא לא נפק דנפק מאי טעמיה דתניא ארון העובר למקום עומדים עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים דלא נפק מאי טעמא דתניא ארון העובר למקום למקום אין עומדין עליו בשורה ואין אומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים, אוקימנא בששלדו קיימת, אבל אין שלדו קיימת לא. יירושלמי בתחלת משקין תני ליקוטי עצמות אין אומרים עליהן קינים ונהי ולא ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים, ואלו הן ברכת אבלים מה שאומרים בבית הכנסת, אלו הן תנחומי אבלים מה שאומרים בשורה, אבל אומרין עליהן דברי קילוסין. אמרי מנתייה גבי ר' חייא, שריבץ תורה כמות. אמרי' מאן נעייליה, אמר ר' חגא

אנא מעיילנא, דאוקמתיה לתלמודא כד הוינא בר תמני סרי, ולא חזי לי קרי, ומשמע לי קמיה, וידענא עובריה, יומא חד איתפיכא רצועא דתפילה ויתיב בעננתא. עייליה גבי יהודה בריה מימיניה וחזקיה משמאליה, אמר ליה יהודה לחזקיה, קום מדוכתיך דלאו אורח ארעא דקאי רב הונא אבאי, בהדיה דקס, קם בהדיה עמודא דנורא, חזייה רב חגא, איבעית, זקף לארזניה [ד]רב הונא נתקפ. והא דלא מינענש דבי ריש גלותא משום דוקף ארזניה דרב הונא, כלומר זכותו מגיעה עליהם דהוא מרבי ריש גלותא.

ואלו מגלחין פרק שלישי מועד קמן

כה.

עין משפט גר מצוה

קעד א ב מיי פ"ט מהל' אכל הל' יא סמנ עשין ב טושי"ע י"ד ס"י שמ סעי' ז:

קעה ג מיי שם טושי"ע שם סתיף ז':

קעו ד מיי פ"יא שם הלכה ב טושי"ע י"ד ס"י מא סתיף ד נוטושי"ע א"ח ס"י תקמו סעי' טו':

קעו ה ו מיי שם פ"ט הל' יא ופ"י"ב הל' ז:

טושי"ע י"ד ס"י שם סתיף ז':

קעה ז מיי שם פ"ט הלכה יא טושי"ע שם סתיף ז':

קעט ח מיי שם הל"ב ב טושי"ע שם סתי' לו:

קפ ט מיי שם הל' ז י טושי"ע שם סתי' ז':

קפא י מיי פ"י"ב שם הלכה ג טושי"ע שם ס"י שג סעי' ב:

קפב כ מיי פ"י מהל' מפילין הלכה ו טושי"ע שם ס"י רפכ סתיף ז':

קפג ל מ מיי פ"י"ב מהל' אכל הל' ג טושי"ע שם ס"י שג סעי' ג:

קפד נ מיי שם הלכה ז סמנ עשין מ"ד"ס ב טושי"ע שם ס"י שמה סתיף ז':

קפה ס מיי שם פ"ט הלכה יב טושי"ע שם ס"י שם סתיף ז':

תורה אור השלם

1. וַיִּרְכְּבוּ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֶל עֲגֹלָה וַיָּשֶׂה יִשְׂרָאֵל מִבַּיִת אֲבִינֶדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה וַעֲזָא וְאֲחִיו בְּנֵי אֲבִינֶדָב נִהְיִים אֶת הָעֲגֹלָה שְׂמֹאל ב' ו ג
2. יְהִי יְהִי דָבָר יי' אֵל יִחְזָקָאל בֶּן בּוּזִי הַכֹּהֵן בְּאֶרֶץ כְּשָׁדִים עַל נֹחַ דָּבָר וַתְּהִי עֲלָיו שָׁם יד יי' יִחְזָקָאל א ג

רבינו חננאל (המשך)

ואפקוה, פתח עליה ההוא ספרנא, ראויה היה רבינו שתשרה עליו שכינה אלא שבבל גרמה לו. והאי דכתיב, היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נוח ככה, מאי היה היה שכבר הוה. תניא ארון העובר למקום למקום, עומדין עליו בשורה ואומרין עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים, אוקימנא בששלדו קיימת, אבל אין שלדו קיימת לא. יירושלמי בתחלת משקין תני ליקוטי עצמות אין אומרים עליהן קינים ונהי ולא ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים, ואלו הן ברכת אבלים מה שאומרים בבית הכנסת, אלו הן תנחומי אבלים מה שאומרים בשורה, אבל אומרין עליהן דברי קילוסין. אמרי מנתייה גבי ר' חייא, שריבץ תורה כמות. אמרי' מאן נעייליה, אמר ר' חגא

^[1] וַיִּרְכְּבוּ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֶל עֲגֹלָה וַיָּשֶׂה יִשְׂרָאֵל מִבַּיִת אֲבִינֶדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה וַעֲזָא וְאֲחִיו בְּנֵי אֲבִינֶדָב נִהְיִים אֶת הָעֲגֹלָה שְׂמֹאל ב' ו ג

^[2] יְהִי יְהִי דָבָר יי' אֵל יִחְזָקָאל בֶּן בּוּזִי הַכֹּהֵן בְּאֶרֶץ כְּשָׁדִים עַל נֹחַ דָּבָר וַתְּהִי עֲלָיו שָׁם יד יי' יִחְזָקָאל א ג